

PROJEKTAS „BRANDOS EGZAMINŲ KOKYBĖS SISTEMOS PLĖTRA“

Vardas _____

Pavardė _____

Mokykla _____

LIETUVIŲ GIMTOJI KALBA

II DALIS

Teksto suvokimo pilotinė užduotis

2007 m. gruodžio 3 d.

Trukmė – 1,5 val. (90 min.)

NURODYMAI

1. Šio užduoties sąsiuvinio viršelyje ir ATSAKYMŲ LAPE pateikite reikiamus duomenis.
2. Atsakymus į užduoties klausimus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje. Tik jame galite naudotis pieštuku bei trintuku. Jei neabejojate dėl atsakymo, galite jį iš karto rašyti ATSAKYMŲ LAPE.
3. Visus atsakymus į klausimus privalote įrašyti ATSAKYMŲ LAPE **tamsiai mėlyna** spalva rašančiu rašikliu.
4. Atsakymus rašykite tik tam skirtose ATSAKYMŲ LAPO vietose. Už ribų parašyti atsakymai nebus skenuojami ir vertinami. **Vertinti bus pateikiamas tik ATSAKYMŲ LAPAS!**
5. Į klausimus atsakykite tiksliai ir glaustai. Jei neprašoma cituoti ar pateikti pavyzdžių iš teksto, atsakymus formuluokite savais žodžiais.
6. Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.
7. Ši užduotis nėra bandomoji 2008 m. brandos egzamino užduotis.

Linkime sėkmės!

Romualdas Ozolas

IŠVAŽIUOKIT! IR KUO GREIČIAU!

– Nieko čia jau nebepradėsiu. Išvažiuoju.

– Bet išvažiuoji tik po pusmečio!

(Iš pokalbio gatvėj)

1 Išvažiuok, mergele, išvažiuok. Nelauk nė to pusmečio, nebent norėtum, kad tau čia viskas baigtų įgristi iki gyvo kaulo. Tąsyk dar pasitrainiok. O šiaip – važiuok. Ir draugus paragink.

2 Ekonomistė A. Maldeikienė ironizavo: „Išvažiuokit, čia jūsų niekam nereikia!“

3 Aš sakau rimtai: išvažiuokit, nes čia nieko nereikia ir jums.

4 Kažkada J. F. Kenedis sakė: „Neklausk, ką tau gali duoti Amerika, klausk, ką tu gali duoti jai!“

5 Kas, kada ir kokia proga viešai paklausė, ką mes kiekvienas galim duoti Lietuvai? Iš kokios tribūnos, per kokią mitingą?

6 Taip, nereikia mūsų valdžioms Lietuvos žmonių: katastrofiška ekonominė emigracija – normalu, gimstamumo minusinė kreivė – normalu, sensta visa Europa, mokamas aukštasis mokslas – normalu: studentų čia ir taip per daug, tegul jie važiuoja studijuoti į Airiją ar Oksfordą.

7 Kita vertus, kai reikia pakelti balsą prieš valdžią, prieš mūsų pasisamdytų tarnautojų savivalę, kiek žmonių susirenka į protesto akcijas? Netgi studentai, išgirdę apie parlamentinių partijų susitarimą dėl mokamo aukštojo mokslo, paraginti priešintis – neria į krūmus. Tautos demonstracijos – kaip ir Seimo: „debošai“* arba balsavimas kojomis. Kas, jei ne lietuviškoji nepasitenkinimo demonstracija, yra emigracija? Kai Paryžiaus ar Berlyno jaunimas dėl savo teisių grumiasi su valdžios kiemsargiais, nepaisydami lazdų ir vandens patrankų, netgi (tegul ir guminių) kulų, mūsiškiai ramiai sau renka pomidorus Ispanijoje ar braškes Airijoje ir plėšia vienas kitą.

8 Ir laukia, kol Lietuvoje kas pasikeis.

9 Pasikeis. Pakeisim. Bet be jūsų.

10 Nes jūs, protestuojantieji kojomis, niekada nesugrįšit. Jus supančios ten, kur užkliuvote, jūsų į svetimų tautų mokyklas eiti pradėję vaikai, jus sulaikys svetimtaučiai vyrai ir žmonos, išsimokėtinai pirkti butai, namai, kitų susikurtos socialinės garantijos, kurių dalį atrieks ir jums, pigiajai darbo jėgai. Negrįšit jūs, kad ir kaip sparčiai gerėtų sąlygos Lietuvoje, kuri kuo toliau, tuo aiškiau ir jums patiems liks tik sentimentalus prisiminimas. Grįš vienetai. Kitokios dvasios, kitokio supratimo žmonės. Su jais mes atkursim Lietuvą ir kursim Trečiąją Respubliką.

11 Dar Sąjūdžio metais sakiau, kad mūsų laukia labai sunkūs laikai. Ir ne tik dėl to, kad po totalitarizmo sunkiai išmokstama demokratijos. Dar sunkiau išmokstama tikrosios laisvės – būti nepriklausomam laisvėje. Jaučiau, kad laisvėje Lietuva pasimes. Dabar tai akivaizdu. O atsitiko tai dėl to, kad visi vadavomės ne KAM, o NUO KO: ne gyventi NEPRIKLAUSOMIEMS, o NUO RUSIJOS. <...> Neteisinu ir viešosios nuomonės formuotojų: visa informacinė erdvė buvo pajungta naujosioms priklausomybėms šlovinti, ne Rytų, o Vakarų gyvenimo būdui garbinti ir lietuviškajam (ne tik sovietiniam!) niekinti su tokiu reklaminio klipo debilumu, kad tuo patikėjusi visuomenė neišvengiamai turėjo infantilizuotis. Lietuva šiandien ir mąsto netgi ne septyniolikmečio protu.

12 Tai mes įveiksim. Bet – išvažiavusieji ir besirengiantys išvažiuoti! – be jūsų. Neturėkit iliuzijų, kaip ir mes, čia liekantieji, pagaliau aiškiai matom mūsų galutinio išsivadavimo – išsilaisvinimo gyventi patiems su savimi savo pačių tūkstantmetėje žemėje – iškentėjimų gelmę.

13 Turėsime – čia liekantieji – parodyti visų pirma sau, kad Lietuva – gražiausia ir patikimiausia, gyventi tinkamiausia Žemės vieta <...>; kad lietuviai – drąsi, darbšti ir išmintinga tauta mūsų pačių, o ne Airijos prezidentės akimis; kad mūsų valstybė – tikrai nepriklausoma demokratinė respublika; kad mes turim reproduktyvų nacionalinį ūkį, iš savo gamybos galinti išmaitinti savo tautą; kad kultūra yra mūsų tūkstantmečio gyvenimo tąsa, o jos ląstelė – šeima, tautos gyvybės, jos tęstinumo lopšys. Ir dar daug ką turėsime sau atrasti iš naujo.

* Debošai – skandalas, triukšmas, siautėjimas

14 Svarbiausias darbas – pajusti kiekvienam naują savo dvasios branduolį ir orientotis visiems į jį: mes, kiekvienas čia esąs, – ne dulkė vėjyje, o globalizmas – ne fatumas ar anoniminis monstras, galįs blaškyti tautas kaip tornadas. Mes turim labai aiškią ir asmeninę, ir visuomeninę paskirtį – atsilaikyti čia, Lietuvoje, ir gyventi, pamažu vaduotis iš laisvės epileptinių traukulių.

15 Iki šiol Prancūzija gyveno šūkiu: daug gauti ir nieko nedirbti. Naujasis prezidentas pakvietė daug dirbti ir dar daugiau gauti. Tai visiškai tinka ir mums.

16 Sudie, išvažiuojantieji ir išvažiuosiantieji.

17 Sveiki, liekantieji! Čia tiek daug nuostabiausių darbų! <...>

Atsakykite į klausimus remdamiesi R. Ozolo tekstu „Išvažiuokit! Ir kuo greičiau!“

1. Apie ką kalbama įvadiniam teksto pokalbyje? _____

(1 taškas)

2. Suformuluokite problemą, kurią akcentuoja teksto autorius pateikdamas J. F. Kenedžio citatą.

(1 taškas)

3. Nurodykite du būdus, kuriais 6 pastraipoje teksto autorius sukonkretina ekonomistės A. Maldeikienės mintį.

(2 taškai)

4.1. Remdamiesi 7 pastraipa, įvardykite autoriaus požiūrį į Lietuvos jaunimo nuostatą valdžios atžvilgiu.

(1 taškas)

4.2. Kokiu argumentu autorius pagrindžia savo požiūrį? _____

(1 taškas)

5. Remdamiesi 11 pastraipa, paaiškinkite, kuo paradoksali dabartinė Lietuvos padėtis.

(1 taškas)

6.1. Autorius neigiamai vertina viešosios nuomonės formuotojus. Pagrįskite šią mintį, remdamiesi raiška: įvardykite bent vieną raiškos priemonę ir išrašykite pavyzdį.

(1 taškas)

6.2. Savais žodžiais paaiškinkite, kodėl taip vertina.

(1 taškas)

IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO VALDO ADAMKAUS METINIO PRANEŠIMO

2006-03-28

Pone Seimo Pirmininke,
Gerbiamasis Lietuvos Respublikos Seime,
Pilietės ir piliečiai,

Kreipiuosi į Jus, norėdamas pasidalyti mintimis apie Lietuvos dabartį bei ateities perspektyvas ir atkreipti dėmesį į, mano nuomone, svarbiausius valstybės ir visuomenės gyvenimo aspektus. <...>

Šiandien, vertinant Lietuvos laimėjimus, krinta į akis sparti ūkio plėtra, visuomenės demokratėjimas ir laipsniškas gerovės kilimas. Šias tendencijas patvirtina statistika, o efektyviai pasinaudojus Europos Sąjungos teikiamomis galimybėmis, turėtų toliau didėti pajamos. Susitikęs su įtakingiausiu užsienio šalių vadovais, esu girdėjęs labai palankių žodžių apie mūsų šalį.

Tačiau įsigilinę į Lietuvoje vykstančius politinius ir ekonominius procesus, matome, jog daug kas mūsų gyvenime atrodo dviprasmiška ar net paradoksalu. Esame puikiai įvaldę demokratinę retoriką, tačiau ji dažnai prasilenkia su darbais. <...>

Šešiolika metų kuriame nepriklausomą valstybę, o esame priversti konstatuoti, jog didėja piliečių nusivylimas ja kaip vertybe, silpnėja patriotizmas. Kartais tenka susimąstyti, kad mūsų valstybingumui pavojų kelia ne išorės priešai, o mes patys.

Nerimą kelianti emigracijos statistika sukėlė daug diskusijų apie patriotiškumo stoką. Dažnai girdime apgailestavimų, kad šiandien patriotinės vertybės nėra tokios svarbios kaip Sąjūdžio laikais. Bet išsižiūrėję į šią problemą atidžiau, įsitikinsime, kad patriotiškumo labiausiai stinga mūsų valdžiai, politikams. Tiems, kurie žodžiais deklaruoja meilę tėvynei, bet darbais pernelyg dažnai žemina Lietuvos vardą, o intrigomis, korupciniais skandalais ir teisiniu nihilizmu pakerta pasitikėjimą mūsų valstybe. Reiklus žmonių požiūris į tautos išrinktuosius, į savo valstybės tarnautojus ir jų vykdomą politiką rodo visuomenės tikėjimą valstybe, jos ateitimi. Ir valdžia neturi teisės trypti Lietuvos žmonių požiūrio, vertinimų ir savivarbos.

Gerbiame,

Kiekvienos valstybės, tautos ir visuomenės stiprybę ir pasiryžimą veikti liudija drąsa kritiškai žvelgti į savo darbus. To ir linkiu visiems Lietuvos dabarties ir ateities kūryboje. Turėkime stiprybės ir drąsos įvardyti trūkumus bei klaidas ir turėkime išminties jų nekartoti. Tikėkime savo laisve, savo valstybe, savo Lietuva ir darykime viską, kad kuo daugiau tokio tikėjimo rastųsi ir stiprėtų kiekviename Lietuvos žmoguje.

Valdas Adamkus, Lietuvos Respublikos Prezidentas

Atsakykite į klausimus remdamiesi tekstu iš Lietuvos Respublikos Prezidento V. Adamkaus metinio pranešimo.

7. Kokiais argumentais Prezidentas pagrindžia savo teiginį apie Lietuvos laimėjimus? Išrašykite bent tris.

(3 taškai)

8. Kokią visuomenės pilietiškumo apraišką pastebi Prezidentas? _____

(1 taškas)

9.1. Su koku požiūriu į patriotiškumo stoką polemizuoja Prezidentas? _____

(1 taškas)

9.2. Atskleiskite Prezidento požiūrį. _____

(1 taškas)

Alfonsas Nyka-Niliūnas

DIENORAŠČIO FRAGMENTAI

*Nedatuotų 1949 m. spalio, lapkričio ir gruodžio
užrašų fragmentai*

Ilgai ir be jokio tikslo vaikščiojau gatvėmis, be perstojo sunkiai galvodamas ir ieškodamas atsakymo į nuolat mane kankinantį klausimą: kodėl aš sulaužiau krauju pasirašytą vaikystės sutartį ir visus juos vienus palikau? Viskas čia svetima: kraštas, gatvės, namai, medžiai, žmonės, ir aš jaučiuosi lyg tas svetimumas būtų kerštas už mano išdavystę.

1950 m., gruodžio 24

Antrosios Kūčios Amerikoje. Antroji vienatvė. Antrasis nebuvimas. Antroji būtis. Radijuje pakaitomis su alaus „Arrow“ reklamomis grojamos dar neįprastos kalėdinės giesmės. Sandra papuošė graudaus džiaugsmo pilną eglutę su rankoje sidabro žvakę laikančiu angelu viršūnėje. Visi daiktai laikinai pakeitė spalvas, – lyg būtų persirengę šventadieniškais rūbais. Sienų apmušalai virto fantastišku gėlynu. Tik už langų nėra mėlynos prietemos ir nesninga.

Bet dabar Tu paklausyk, ir aš Tau paseksiu „pasaką kaip grįžęs Odisejas“:

*O cerveaux enfants!*** etc.*

Atsakykite į klausimus remdamiesi A. Nykos-Niliūno „Dienoraščio fragmentais“.

10. Suformuluokite abu A. Nykos-Niliūno fragmentus siejančią temą. _____

(1 taškas)

11. Kuo panaši ir kuo skiriasi A. Nykos-Niliūno ir Odisejo lemtis? _____

(2 taškai)

12. Paaškindite, kokią krauju pasirašytą vaikystės sutartį jaučiasi sulaužęs A. Nyka-Niliūnas.

(1 taškas)

13. Paaškindite, kaip suprantate A. Nykos-Niliūno frazes: „Antrasis nebuvimas. Antroji būtis.“

(2 taškai)

*** Pranc.: *O vaikiškas protas!*

Atsakykite į klausimus remdamiesi visais užduotyje skaitytais tekštais.

14. Palyginkite, kokiais tikslais R. Ozolas ir Prezidentas vartoja liepiamąją nuosaką.

(2 taškai)

15. Remdamiesi raiška, įrodykite, kad visų autorių tekstuose apie tą pačią problemą kalbama skirtingai: suformuluokite po teiginį, atskleidžiantį kiekvieno teksto kalbinį savitumą (nurodykite bent po du esminius požymius).

(3 taškai)